Suvestinė redakcija nuo 2015-01-01 iki 2017-12-31

Įstatymas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. 64-1927; Žin. 2000, Nr.86-0; Žin. 2002, Nr.103-0, i. k. 1001010ISTAIII-1856

LIETUVOS RESPUBLIKOS GINKLUOTOS GYNYBOS IR PASIPRIEŠINIMO AGRESIJAI Į S T A T Y M A S

2000 m. liepos 17 d. Nr. VIII-1856
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 3 straipsnio 2 dalimi, skelbiančia, kad Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievarta kėsinasi į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką,

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 139 straipsnio 1 dalimi, skelbiančia, kad Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo yra kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga,

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu, įtvirtinančiu svarbiausias Lietuvos gynybos politikos nuostatas, grindžiamas visuotinės ir besąlyginės gynybos principu,

Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatų 51 straipsniu ir kitomis visuotinai pripažintomis tarptautinės teisės normomis, įtvirtinančiomis neatimamą kiekvienos valstybės teisę į individualią ar kolektyvinę savigyną nuo ginkluoto užpuolimo,

priima šį įstatymą.

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas įtvirtina Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai principus bei pagrindus.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Agresija** – ginkluotos jėgos panaudojimas ar grasinimas panaudoti ją prieš Lietuvos Respublikos suverenitetą, teritorijos vientisumą ar politinę nepriklausomybę.

2. **Ginkluotosios pajėgos** – Lietuvos kariuomenė ir ginkluotos gynybos nuo agresijos metu priskirtos kitos ginkluotosios pajėgos: Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba), Vadovybės apsaugos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, koviniai Lietuvos šaulių sąjungos būriai, taip pat kiti koviniai piliečių ir jų organizacijų ginkluoto pasipriešinimo (partizanų) vienetai, pavaldūs ginkluotųjų pajėgų vadovybei.

Straipsnio dalies pakeitimai:
Nr. VIII-2001, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2853 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-2001
Nr. XI-823, 2010-05-18, Žin., 2010, Nr. 63-3100 (2010-05-31), i. k. 1101010ISTA00XI-823
Nr. XII-1287, 2014-10-21, paskelbta TAR 2014-10-28, i. k. 2014-15002

3. **Užsienio valstybės ginkluotosios pajėgos** – užsienio valstybės organizuotos ginkluotosios pajėgos, grupės ir daliniai (kariniai vienetai), kuriems vadovauja asmuo, atsakingas šiai valstybei už savo pavaldinių veiksmus.

4. **Okupacija** – Lietuvos Respublikos teritorijos ar jos dalies užėmimas ir kontrolė, vykdomi užsienio valstybės ginkluotųjų pajėgų.

5. **Pilietinis pasipriešinimas** – Lietuvos Respublikos piliečių ir jų savaveiksmių darinių veikla priešinantis agresijai ir okupacijai.

6. **Valstybės gynybos civilinė ir karinė vadovybė** – pagal Lietuvos Respublikos

Konstituciją ir įstatymus išrinkti arba paskirti civiliai bei kariniai pareigūnai, turintys įgaliojimus vadovauti ginkluotųjų pajėgų karinėms operacijoms ir kitiems gynybos veiksmams: Respublikos Prezidentas, krašto apsaugos ministras, ginkluotųjų pajėgų (kariuomenės) vadas, Jungtinio štabo viršininkas, kariuomenės pajėgų rūšių vadai ir krašto apsaugos savanorių pajėgų vadas.

Straipsnio dalies pakeitimai:
Nr. XI-823, 2010-05-18, Žin., 2010, Nr. 63-3100 (2010-05-31), i. k. 1101010ISTA00XI-823

7. **Tautos pasipriešinimo vadovybė** – dėl agresijos ar okupacijos negalint veikti pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją sudarytoms valstybės valdžios institucijoms ir valstybės gynybos civilinei ir karinei vadovybei bei jos paskirtiems pareigūnams, besipriešinančios Tautos atstovų sudaryta institucija (institucijos), įgaliota vadovauti Tautos pasipriešinimui, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nuostatomis, taip pat šios institucijos (institucijų) įgaliota ginkluotųjų pajėgų vadovybė.

3 straipsnis. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai teisiniai pagrindai

Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai teisinius pagrindus nustato Lietuvos Respublikos Konstitucija, Nacionalinio saugumo pagrindų, šis ir kiti įstatymai, taip pat Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir visuotinai pripažintos tarptautinės teisės normos, įtvirtinančios neatimamą kiekvienos valstybės teisę į individualią ar kolektyvinę savigyną nuo ginkluoto užpuolimo.

4 straipsnis. Pasirengimas ginkluotai gynybai ir pasipriešinimui agresijai

1. Pasirengimą ginkluotai gynybai ir pasipriešinimui agresijai reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

2. Pasirengimui ginkluotai gynybai ir pasipriešinimui agresijai vadovauja Lietuvos Respublikos Vyriausybė, krašto apsaugos ministras, kariuomenės vadas, ministerijos ir kitos valstybės institucijos pagal teisės aktų nustatytą kompetenciją.

5 straipsnis. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai pradžia

1. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai veiksmai prasideda nuo pat agresijos akto pradžios.

2. Agresijos aktu laikomi šie užsienio valstybių veiksmai, keliantys rimtą grėsmę Lietuvos Respublikos suverenitetui, teritorijos vientisumui ar politinei nepriklausomybei:

1) užsienio valstybės ginkluotųjų pajėgų įsiveržimas į Lietuvos Respublikos teritoriją arba jos užpuolimas, taip pat bet kokia Lietuvos Respublikos teritorijos arba jos dalies karinė okupacija, kuri yra tokio įsiveržimo ar užpuolimo rezultatas, kad ir kiek laiko ji truktų, arba Lietuvos Respublikos teritorijos ar jos dalies aneksija, panaudojant ginkluotą jėgą ar grasinant ja;

2) užsienio valstybės ginkluotųjų pajėgų vykdomas Lietuvos Respublikos teritorijos bombardavimas arba bet kokio kito ginklo panaudojimas prieš Lietuvos Respublikos teritoriją;

3) Lietuvos Respublikos jūrų uostų ar krantų blokada, taip pat jos sausumos teritorijos ar oro erdvės blokada;

4) Lietuvos Respublikos sausumos, jūrų arba oro ginkluotųjų pajėgų užpuolimas, vykdomas užsienio valstybės ginkluotųjų pajėgų;

5) pagal Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka išduotą leidimą Lietuvos Respublikos teritorijoje laikinai esančių ar judančių per ją tranzitu užsienio valstybės ginkluotųjų pajėgų panaudojimas, pažeidžiant Lietuvos Respublikos nustatytas sąlygas;

6) užsienio valstybės veiksmai, leidžiantys trečiajai valstybei naudotis savo teritorija agresijos aktui prieš Lietuvos Respubliką vykdyti;

7) užsienio valstybės veiksmai – rėmimas, siuntimas ar leidimas siųsti ginkluotas gaujas, grupes ir nereguliarias pajėgas arba samdinius, kurie vykdo ginkluotas operacijas prieš Lietuvos Respubliką, jeigu šios operacijos yra pakankamai rimto pobūdžio, kad prilygtų šio straipsnio 2

dalies 1–6 punktuose išvardytiems agresijos aktams, – taip pat užsienio valstybės dalyvavimas šiose operacijose.

3. Agresijos aktais taip pat laikomi šio straipsnio 2 dalyje neišvardyti užsienio valstybių veiksmai, keliantys rimtą grėsmę Lietuvos Respublikos suverenitetui, teritorijos vientisumui ar politinei nepriklausomybei, taip pat aktai, kuriuos Jungtinių Tautų Organizacijos Saugumo Taryba pripažino agresija pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatus.

4. Agresija nelaikomas Lietuvos Respublikos ginkluotųjų pajėgų, esančių užsienyje, užpuolimas, nekeliantis rimtos grėsmės Lietuvos Respublikos suverenitetui, teritorijos vientisumui ar politinei nepriklausomybei. Agresija taip pat nelaikomi vietinio pobūdžio ginkluoti incidentai ir valstybės sienos pažeidimai, pagal savo pobūdį neprilygstantys šio straipsnio 2 dalyje išvardytiems agresijos aktams. Sprendimų dėl kariuomenės panaudojimo reaguojant į tokius incidentus ir pažeidimus priėmimo ir įgyvendinimo tvarką nustato Karinės jėgos naudojimo statutas.

Straipsnio dalies pakeitimai:
Nr. VIII-2001, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2853 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-2001
Nr. XII-1442, 2014-12-16, paskelbta TAR 2014-12-29, i. k. 2014-20782

6 straipsnis. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai privalomumas, visuotinumas ir besąlygiškumas

1. Agresijos atveju Lietuvos Respublika privalo būti ginama ginklu. Pagal Konstituciją ir įstatymus valstybės institucijos, ginkluotosios pajėgos bei kiekvienas pilietis privalo ginti Lietuvos nepriklausomybę, jos teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką.

2. Agresijos atveju Lietuvos Respublikos gynyba ir pasipriešinimas agresoriui yra visuotinis. Lietuvos nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką ginklu gina valstybės ginkluotosios pajėgos, gynybai panaudojami visi krašto ištekliai, Tauta ir kiekvienas pilietis priešinasi visais įmanomais būdais, neuždraustais visuotinai pripažintų tarptautinės teisės normų.

3. Agresijos atveju Lietuvos Respublikos ginkluota gynyba yra besąlyginė. Ji negali būti saistoma agresijos masto ir jokių kitų sąlygų. Niekas negali varžyti Tautos ir kiekvieno piliečio teisės priešintis agresoriui ar okupantui. Lietuva ginasi ir priešinasi agresijai, nelaukdama, kol bus suteikta tarptautinė pagalba.

7 straipsnis. Tarptautinė pagalba ginkluotai gynybai ir pasipriešinimui agresijai

Įgyvendindama teisę į kolektyvinę savigyną nuo ginkluoto užpuolimo, agresijos atveju Lietuvos Respublika prašo NATO ir jos narių pagalbos gynybai, taip pat kitokios tarptautinės pagalbos.

8 straipsnis. Jungtinių Tautų Organizacijos Saugumo Tarybos informavimas apie savigynos priemones

Pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatų 51 straipsnį Lietuvos Respublika nedelsdama informuoja Jungtinių Tautų Organizacijos Saugumo Tarybą apie priemones, kurių ėmėsi įgyvendindama teisę į individualią ar kolektyvinę savigyną nuo ginkluoto užpuolimo.

9 straipsnis. Vadovavimas ginkluotai gynybai ir pasipriešinimui agresijai

1. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai veiksmams vadovauja laisvai ir teisėtai veikianti valstybės gynybos civilinė ir karinė vadovybė, o jeigu ji negali veikti, – Tautos pasipriešinimo vadovybė.

2. Agresijos atveju jokia valstybės institucija ar pareigūnas negali priimti sprendimo arba duoti įsakymo, draudžiančio gintis nuo agresijos. Toks sprendimas ar įsakymas yra niekinis ir neturi būti vykdomas.

3. Ginkluoto užpuolimo atveju, kai kyla grėsmė valstybės suverenumui ar teritorijos vientisumui, Respublikos Prezidentas arba pagal Konstituciją ir įstatymus operacinio vadovavimo ginkluotosioms pajėgoms grandinėje jį pavaduojantis Seimo Pirmininkas Konstitucijos 142

straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka nedelsdamas priima sprendimą dėl gynybos nuo ginkluotos agresijos ir teikia jį tvirtinti artimiausiam Seimo posėdžiui. Nedelsiant negavusi sprendimo dėl gynybos nuo ginkluotos agresijos, valstybės gynybos civilinė ir karinė vadovybė įstatymų nustatyta tvarka duoda užduotis ginkluotosioms pajėgoms atlikti gynybos operacijas ir kitokius veiksmus. Kariuomenės ir kitų ginkluotųjų pajėgų vienetų vadai nedelsdami veikia pagal iš anksto parengtus planus agresijai atremti.

4. Jeigu agresijos atveju pareigūnas negali laisvai vykdyti valstybės gynimo pareigų ar funkcijų, taip pat perduoti įsakymų pagal operacinio vadovavimo gynybos veiksmams grandinę, žemesniosios grandies pareigūnai gynybos funkcijas vykdo savarankiškai. Netekę ryšio su aukštesniaisiais pareigūnais, žemesniosios grandies pareigūnai taip pat turi teisę savarankiškai vykdyti gynybos funkcijas. Tokiais atvejais šių pareigūnų ar vadų įsakymai ir veiksmai laikomi teisėtais.

5. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai metu taikomas karo padėties teisinis režimas, nepaisant to, ar karo padėtis Konstitucijos ir Karo padėties įstatymo nustatyta tvarka buvo įvesta.

10 straipsnis. Valdžia priešo okupuotoje teritorijoje

1. Priešo okupuotoje Lietuvos Respublikos teritorijoje galioja tik Lietuvos Respublikos Konstitucija ir įstatymai, taip pat Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys. Okupavusios valstybės įstatymai negalioja ir neprivalomi vykdyti.

2. Priešo okupuotoje Lietuvos Respublikos teritorijoje okupavusios valstybės valdžia ir okupacinė administracija yra neteisėtos. Okupacinės administracijos teisės aktai ir įsakymai Lietuvos Respublikos piliečių ir gyventojų neįpareigoja.

3. Teisėta valdžia priešo okupuotoje teritorijoje laikoma pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją sudarytos valstybės valdžios institucijos, valstybės gynybos civilinė ir karinė vadovybė bei jos paskirti pareigūnai, o jiems negalint veikti, – Tautos pasipriešinimo vadovybė ir jos paskirti pareigūnai.

4. Lietuvos Respublikos teritorijoje, įskaitant priešo okupuotą teritoriją, teisingumą vykdo tik Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nustatyta tvarka sudaryti teismai. Jiems negalint veikti, teisingumą vykdo Tautos pasipriešinimo vadovybės sudaryti karo lauko teismai. Teismų veiklos ir proceso ypatybes ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai metu nustato Karo padėties įstatymas.

5. Priešo okupuotoje Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančios vietos savivaldos institucijos, taip pat šioje teritorijoje savo funkcijas atliekantys policijos ir kiti valstybės bei savivaldos pareigūnai ir tarnautojai, nepriskirti ginkluotosioms pajėgoms, privalo vykdyti Lietuvos Respublikos valstybės gynybos civilinės ir karinės vadovybės įsakymus bei nurodymus, o jai negalint veikti, – Tautos pasipriešinimo vadovybės įsakymus bei nurodymus.

6. Priešo okupuotoje Lietuvos Respublikos teritorijoje vietos savivaldos institucijos savo veiklą nutraukia, jeigu jos negali atlikti savo funkcijų, įtvirtintų Lietuvos Respublikos įstatymuose, arba yra verčiamos padėti okupavusiai valstybei kovoti su Lietuvos Respublikos ginkluotosiomis pajėgomis ar pilietiniu pasipriešinimu agresijai, taip pat talkinti okupacinei administracijai taikant priemones, kurių tikslas – išnaudoti okupuotos teritorijos gyventojus karo tikslams ir karo įrengimų apsaugai.

7. Nepriskirti ginkluotosioms pajėgoms policijos, civilinės saugos, priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo institucijų bei Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos pareigūnai priešo okupuotoje Lietuvos Respublikos teritorijoje toliau atlieka savo funkcijas, įtvirtintas Lietuvos Respublikos įstatymuose. Šie pareigūnai privalo nutraukti savo veiklą, jeigu jie yra okupacinės administracijos verčiami padėti kovoti su Lietuvos Respublikos ginkluotosiomis pajėgomis ar pilietiniu pasipriešinimu agresijai, dalyvauti veiksmuose prieš ginkluotos gynybos ir

pasipriešinimo agresijai dalyvius arba talkinti okupacinei administracijai taikant priemones, kurių tikslas – išnaudoti okupuotos teritorijos gyventojus karo tikslams ir karo įrengimų apsaugai.

11 straipsnis. Draudimas kolaboruoti

Visiems Lietuvos Respublikos piliečiams draudžiama kolaboruoti su priešu ar jo įsteigta administracija. Kolaboravimu nusikaltę asmenys traukiami baudžiamojon atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

12 straipsnis. Pilietinis pasipriešinimas

1. Lietuvos Respublikos ginkluotosios pajėgos ir piliečiai gali priešintis agresijai visomis prieinamomis ir visuotinai pripažintų tarptautinės teisės normų neuždraustomis formomis: karine gynyba, partizaniniais veiksmais, civilių piliečių nepaklusnumu ir kitais būdais. Nuo pat agresijos ar okupacijos pradžios Lietuvos Respublikos piliečių nepaklusnumo ir pilietinio pasipriešinimo, taip pat jų ginkluoto pasipriešinimo agresoriui ar okupantui veiksmai yra teisėti.

2. Lietuvos Respublikos piliečiai ir kiti asmenys, esantys okupuotoje Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, privalo ne pagal Lietuvos Respublikos užduotis nebendradarbiauti su okupacine administracija ir jai nepadėti. Draudimas bendradarbiauti su okupacine administracija netaikomas, kai tokio bendradarbiavimo reikia gelbstint okupuotos teritorijos gyventojų sveikatą ar gyvybę, patenkinant būtiniausius jų gyvybinius poreikius, suteikiant pagalbą sužeistiesiems ir ligoniams, priešo paimtiems karo belaisviams ar įkalintiems asmenims.

13 straipsnis. Tarptautinės humanitarinės teisės normų laikymasis

Ginkluotos gynybos ir pilietinio pasipriešinimo dalyviai privalo laikytis visuotinai pripažintų tarptautinės humanitarinės teisės normų.

14 straipsnis. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai pabaiga

Ginkluota gynyba ir pasipriešinimas agresijai baigiasi, atrėmus agresiją ir jai pasibaigus. Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai pabaigą konstatuoja teisėtai ir laisvai veikianti valstybės gynybos civilinė ir karinė vadovybė, o jai negalint veikti, – laisvai veikianti Tautos pasipriešinimo vadovybė.

15 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus nustato Lietuvos Respublikos įstatymai.

16 straipsnis. Reikalavimas atlyginti agresijos padarytą žalą

Vadovaudamasi valstybių atsakomybę reglamentuojančiomis visuotinai pripažintomis tarptautinės teisės normomis, Lietuvos Respublika reikalauja, kad atsakinga už agresiją valstybė (valstybės) atlygintų Lietuvos valstybei, jos piliečiams ir gyventojams agresijos padarytą žalą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. VIII-2001, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2853 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-2001
Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymo 2 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymas

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XI-823, 2010-05-18, Žin., 2010, Nr. 63-3100 (2010-05-31), i. k. 1101010ISTA00XI-823
Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymo 2 straipsnio pakeitimo įstatymas

3.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XII-1287, 2014-10-21, paskelbta TAR 2014-10-28, i. k. 2014-15002
Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymo Nr. VIII-1856 2 straipsnio pakeitimo įstatymas

4.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. XII-1442, 2014-12-16, paskelbta TAR 2014-12-29, i. k. 2014-20782
Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymo Nr. VIII-1856 5 straipsnio pakeitimo įstatymas